

СЕКЦІЯ 4

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПСИХОПРОФІЛАКТИЧНА РОБОТА В ОВС

Александров Д.О.,

кандидат психологічних наук, доцент,
професор кафедри юридичної
психології НАВС

ПРОФЕСІЙНА ІНТЕРІОРИЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ПРАВООХОРОНЦЯ

Будь-яке наукове дослідження особистості загалом, та особистості правоохоронця, зокрема, повинне будуватися на певній моделі, яка б відбивала динамічні особливості процесу формування та становлення індивідуально-психологічних особливостей індивіда. Саме тому метою нашого огляду є спроба співвіднести основний категоріальний апарат, що визначає процес розвитку особистості по мірі входження у професійну діяльність. На теперішній час для пояснення процесів змін особистості в процесі занурення у професію існує досить широке коло термінів, починаючи від «професійного становлення», і закінчуючи «професійною адаптацією». Зважаючи на співвіднесеність всього розмаїття термінологічного апарату, ми спробуємо надати класифікацію, спираючись на яку можна уникнути підмін понять. Звісно, що весь термінологічний апарат є конвенціональним феноменом, проте налагодження узгодженості змістовного навантаження понятійного апарату надасть можливість оптимізувати об'єктну та предметну сферу наукових досліджень даного напрямку психології.

Отже, перш за все слід зазначити, що найбільш широким змістом володіє поняття «становлення особистості», адже включає до себе все розмаїття процесів змін індивіда в ході соціалізації. А зважаючи на те, що на вищому рівні соціалізація відбувається у процесі трудової діяльності, то закономірним є її виокремлення в понятті «становлення особистості» такого компоненту, як «професійне становлення особистості». При цьому, професійне становлення не обмежується періодом входження у професію, а триває впродовж усього періоду професійної діяльності людини, з моменту початку формування професійних намірів опанта і до завершення активної професійної діяльності.

Наступним кроком слід розвести поняття «професіогенез» та «професіоналізація» у межах процесу «професійного становлення особистості». А. Галактіонов та В. Вавилов розглядають професіогенез як формування соціальних якостей особистості, які забезпечують

задоволення потреб суспільного розвитку на основі висококваліфікованої праці і загальнолюдських цінностей. П.І.Сидоров визначає професіогенез як нормативне біопсихосоціальний професійний розвиток особистості. А. О. Єрмолаєва тлумачить професіогенез як систему внутрішніх закономірностей розвитку особистості, що описують професійну динаміку. Впливає, що поняття професіогенезу ототожнюють як з результатом, так і з процесом змін особистості під впливом діяльності. Разом із тим, відбувається підміна поняття «професіогенезу» та «інтеріоризації», яка у найзагальнішому сенсі визначалася Л.С.Виготським як формування внутрішніх структур людської психіки в процесі засвоєння зовнішньої соціальної діяльності, адже будь-яка функція психіки первинно створюється як зовнішня, соціальна форма, і лише потім, в результаті інтеріоризації, стає компонентом психіки людини. Таким чином, в контексті дослідження особистості правоохоронця слід говорити про його професійну інтеріоризацію, яка полягає у формуванні структури особистості на основі розвитку професійно значущих особистісних якостей в процесі засвоєння діяльності.

Як наголошував В.О. Бодров, підхід, заснований на понятті професіогенезу, має орієнтуватися не лише на вивчення особливостей розвитку професіонала, але і на психологічний аналіз існуючих видів діяльності, регуляційних механізмів процесів адаптації індивіда до цієї діяльності, взаємоузгодження ресурсних можливостей людини і професійних вимог. Відтак, професійне становлення особистості в руслі інтеріоризації суспільних відносин, взаємопов'язане із поняттям «професійна адаптація», яку М. І. Бобнєва, М. І. Воловікова, Л. І. Рувінський, В. Е. Чудновський конкретизують як пристосування індивіда до умов професії, шляхом оволодіння нормами, зразками та еталонами діяльності. Така інтеріоризація визначає індивідуальну адаптивність людини в процесі її становлення як особистості в ході професіоналізації. У свою чергу професіоналізм, як прояв професіоналізації, згідно позиції В. Гордієнка та Л. Копеця є результатом професіогенезу, і являє собою інтегративну характеристику професійно зрілої особистості як суб'єкта діяльності.

Підводячи підсумок, можна побудувати наступну модель категоріального апарату процесу становлення особистості правоохоронця:

1. В процесі становлення особистості відбувається й її професійне становлення. По мірі занурення у професійну діяльність, відбувається процес професіогенезу, який заснований на механізмах професійної інтеріоризації та професійної адаптації. Результатом професіогенезу стає професіоналізація.

2. Аналіз структури особистості правоохоронця необхідно здійснювати через призму дослідження індивідуально-психологічних змін, що відбуваються в процесі інтеріоризації та відбивають ступінь його професійної адаптації. На підставі цього можна судити про успішність його професіоналізації в процесі професіогенезу, що є показником професійного становлення від моменту прийняття на службу, й до виходу на пенсію.

3. Досліджуючи психологічні компоненти професійної інтеріоризації та адаптації можна зрозуміти й негативні явища, що виникають у разі порушень цих процесів, зокрема, феномени професійної дезадаптації, деформації, вигоряння, деструктивного професіогенезу тощо.

Алексійчук Т.В.,

здобувач кафедри юридичної психології
НАВС психолог юридичного ліцею імені
Ярослава Кондратьєв НАВС

ОСОБЛИВОСТ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ЛІЦЕІСТІВ ДО НАВЧАЛЬНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ПРАЦІВНИКІВ МВС ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ВІДОМЧИХ ЗАКЛАДАХ ВНЗ МВС

В сучасних умовах формування ОВС виникає нагальна потреба удосконалення професійного відбору, навчально-виховного процесу і психологічного забезпечення навчальної та службової діяльності. Все більшої гостроти в діяльності органів внутрішніх справ набувають такі проблеми, як невизначеність професійної спрямованості працівників, плінність молодих фахівців, кількість звільнених за негативними мотивами, прояви професійної деформації; викликає занепокоєння збільшення випадків травматизму та загибелі працівників міліції при виконанні службових обов'язків і т.д.

Сьогоднішня політична та економічна ситуація зумовлює відсутність реального стимулу ефективної роботи, тому і виникає проблема формування професійної самосвідомості працівників ОВС. Відсутність бажаного іміджу серед населення про працівників міліції деформує уявлення працівника про самого себе, як професіонала. Дані проблеми заважають державі мати надійну опору – правоохоронні органи, що в повному обсязі ефективно реалізують поставленні перед ними завдання.